

Ֆր. anasarque-ին յատկացնենք, փոխանակ արդի յերկրածոյ բառերու, ինչպէս օր. «Ջրիւր» (Քաջուր), «Ջրամորթութիւն» (Նորայր. բառ. ֆր-Հայ), «Ջրայտում» (Նուպար. բառ.) որոնք գրեցէ աւելի ֆր. œdème-ի մեր գաւառացիներուն «Ջրուռեց»ին յարմար են:

9. ՈՄԵԿ

Ոմեկ-լաւագոյն՝ Ոմեկ-բառին համար Հայկազ. այսպէս կը գրէ «Ոմեկ. բառ միւրն. որպէս թ. Իմէք. վաստակ, արդիւնք... և կամ որպէս հայ. ամորումն...» և դարձեալ «Ոմեկաւոր. վաստակաւոր...»:

Մինչդեռ բժշկարանիս վկայութիւններէն յայտնի է որ Ոմեկ «յոյս» կը նշանակէ: «Եւ թէ երակն քան զմկան ազի բարակ լինի՝ ուժն (հիւանդին) ի հատնել

է. ապա թէ քան զմկան ազի հաստ է՝ Ոմեկ կա հիւանդին» (էջ 18): Դարձեալ հիւանդին մէջը շիշի մը մէջ դնելով, կ'ըսէ, եթէ մըրը «յատակն իջնի՝ գիտացիր զի մահն մօտեցել է. և եր ի մէջն տեսնիս՝ ի մահու կէսն է եկել. և եր ի վեր լինի այդ նշանդ՝ գիտացիր զի ոմեկ ունի» (այսինքն ապրելու յոյս կայ)» (էջ 21): Դարձեալ կը գրէ «Եւ եփ զգոգն տեսնիս՝ գերակն ի հետ վկա կոչէ. եթէ կարուրային [= մէզ]՝ գոյնն վատ լինի և նշանքն և երակն աղեկ լինի և ուժով՝ զոմեկն կալ ապա թէ կարուրայն գէշ լինի և երակն վատուժ՝ չէ բարոյ նշան» (էջ 22):

Ստուգարանօրէն՝ ոմեկ որ և ումեկ, ումեկ², Պրս, اومك Իմիտ, «յոյս» բառն է (հմտ. Հայ. ումեկ, ումեկել, «յոյս, յուսադրել», և թրք. ումուտ, ումմաք. «յոյս, յուսալ»: Այսպէս մեկնած է նաեւ Նորայր (Հայկազ. բառաքն. էջ 1-2):

Հ. Ս. ՖԵՐՈՆԵԱՆ

1. Տես յետոյ թ. 10.

2. Մեր գաւառացիներն ալ «յոյսի» իմաստով կը

գործածեն «ուօր» «ումեկ» «ումեա» բառերը (Տես Ար. մատ. բառ. Ե. 640, և Հայկ. բառաքն. էջ 2):

ԹԷ ՈՒՐ ԵՒ ԵՐԲ ՄԵՈԱԻ ՀԱՅՐ ԲԱՐԵՅԻՇԱՏԱԿ

Հ. ԵՂԻԱ ԹՈՎՄԱՃԱՆԻ

Կայ ի Դիւանի Նազարեթայ Եկեղեցւոյն Հայոց աստ ի Կալկաթա, տետրակ մի գրեալ յընթացս 1805-1807 ամացն, յորում, ի միջի այլոց, գտանի յիշատակարանս այս ընդ թուով 11 Նոյեմբերին, 1805 ամին.

«Լուքնահօրոց [Lucknoro] եղավ ստամբուլցի [կոստանդնուպոլսեցի] թոմաշանէնց Մահտեսի Ոհաննէսի որդի Մահտեսի Պարոն Արքահամ, հավատով և ասացիւր հայրն եւս կենդանի այ և բնակեալ է Միսթար Արքայ հօր վանքումն և քահանայ այ, և նմանապէս յիշեալ Պա-

րոն Արքահամիս որդի Եղեայ վարդապետն եւս նոյն վանքումն այ»:

Յետոյ նոյն յիշատակագիրն յաւելու և զայս թէ:

«Տիւրքամ որ վերոյիշեալ Արքահամ 1806, Օգոստոս 2, Շաբաթ օր, 7 սահաթին [ժամուն] հանգեալ ի Տէր, 56 ամ հասակի»:

1. Հակառակ անդուլ հետազոտութեանց, չկարացի գտանել զղիւր հանգստեան Արքահամու ի գերեզմանատունս կաթողիկաց:

ամի (1806) ի հասակի 85 ամաց, իսկ որդին, Հայր Եղիա թովմաճան, կնքեաց զմահկանացուն անդ ի վանս Սրբոյն Ղա. գարու, ի 23 Օգոստոսին, 1849 ամին, ի հասակի 71 ամաց, թողլով բազում կարեւոր երկասիրութիւնս և յոյժ շահեկան թարգմանութիւնս ի լեզու մեր ոսկեղէն:

Ինձ թուի թէ Մահտեսի Պարոն Արքահամ թոմաճեան եկեալ էր աստ ի Հընդիկա վաճառականութեամբ, լուեալ անշուշտ զմեծագանձ հարստութենէ հնդկաց աշխարհիս ի հօրէն, որ երբեմն եկեալն էր աստ սոյնպէս վաճառականութեամբ և այցելեալ զշահատանսն երկրիս, մի ըստ միջէ, զի գտանեմք զնա նախ ի Հայաշատն Սուրաթ (Surat), առաջին նաւահանգիստն Հնդկաստանի, և յետոյ ի Պունա (Poona), ի Հայդէրաբադ (Ayderabad), ի Մադրաս (Madras), ի Մայլափուր (Mylapore), ի Պոնդիչէրի (Pondicherry), ի Իրանկորաբ (Iranguebar) և ի Նէգապուտամ (Negaputam):

Ջընդարձակ ուղեւորութեանցն Հ. Յովհաննէս թովմաճանի յ'Եւրոպա, որպէս և յ'Ասիա և յ'Ափրիկէ, կայ գեղեցիկ և ընդարձակ յօդուած մի ի պատուական «Բազմավէպ» հանդիսիս վասն Յունիս-Սկիտեմբեր ամսոցն 1937 ամին՝ (էջ 138-155) ի Հայր Եղիա փէշիկեանէ:

Չմոռանամ յիշել թէ ի քաղաքի աստ հանգեալ ի յոյսն բնակից՝ Շոթթեցին Հայր Սուրբիս Վարդապետ Աղամալեանց, միաբան Միսթարեան ուրտին Վենետիոյ, յ18 Մարտին, 1789, որպէս յիշատակեալ տեսանի ի տումարի արձանագրութեանցն, որք պահին ի վանս Կաթօլիկաց, և մարմին նորա ամփոփի ի նմին վանս, մեծաւ միջով և հանդիսիւ, թէպէտ և խնկելի շիւրիմ նորա, անհետացեալ է այլ եւս յընթացս անցեալ 150 ամաց:

Ի տումարին կայ հետագայ հակիրճ արձանագրութիւնն ի լեզու լուսիտանացւոց:

Re Pe. Soguias com accompnona Igreja Հանգիցէ ի խաղաղութեան Հ. Ս.):

Ի սրահի վանացս ամփոփեալ կայ և մարմին Կարապետի Մկրտիչ Մուրատի, եղբօր մեծի բարերարին ազգիս Սամուէլ Մուրատի, և ի մէջ եկեղեցւոյն կան փառաւոր շիրիմք Հայ ննջեցելոց, թուովք մետասան, մեծաւ մասամբ ի Շահրիմանեան պայազատ տոհմէն Նոր Զուլայի որք յընթացս 1734-1781 ամացն ննջեցին զնինջն յաւիտենից և զնացին հանգչել, յուսով յարութեան, յայնմիկ սրբավայրի, ուր կան շիրիմք Կաթօլիկ եպիսկոպոսաց և աղանաւոր անձանց:

Չտապանագիրսն ի հայ և ի լատին լեզուս հրատարակեցից ի մօտոյ յէջս պատուական «Բազմավէպ» հանդիսարանիս, ծանօթութեամբք հանդերձ, զի գտանին ի նոսին տապանագիրք երկուց ոսկեսիրտ եղբարցն Յովսէփայ և Զաքարիայի Բաղամ Շահրիմանեանց որք յամին 1784 մեկենաս և բարերար հանդիսացան բազմածախս տպագրութեան Հայր Միքայէլ Զամչեանի եռահատոր հսկայ և հոյակապ «Պատմութեանն Հայոց»:

Օրհնեալ եղիցին յիշատակը նախնի մեծագործ Հնդկահայոց, որք յառատ գանձուց իւրեանց և յարգար վաստակոց հանին մասն և բաժին յօգուտ և ի փառս ազգային անկեալ դպրութեան յընթացս ԺԹ դարուն, զի եթէ չլինէին Շահրիմանեան հարազատք, ո՞վ հոգայր արդեօք զծախս տպագրութեան Զամչեանի լիակատար պատմութեան, և եթէ չլինէին Ղարա-մեանք, լոյս ոչ տեսանէին բնաւ գեղեցիկ թարգմանութիւնքն Ռօլէնի «Հնախօսութեան» կամ «Հոովմէական Պատմութեան», ի ձեռն Միսթարեան ազգանուէր և մեղուաջան Հարցն Վենետիկեան փեթակին:

Ի Կալկաթայ Հնդկաց ՄԵՍՐՈՎԸ Յ. ՍԵՐՈՆԵԱՆ
 Ի 1 Յունուարի, 1938 Նոր Զուլայիցի